Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

22. november 2017*

Eelotsusetaotlus – Tolliliit – Välistransiit – Kauba autovedu TIR-märkmiku alusel – ELTL artikkel 267 – Euroopa Kohtu pädevus tõlgendada TIR-konventsiooni artikleid 8 ja 11 – TIR-veoetapi lõpetamata jätmine – Garantiiühingu vastutus – TIR-konventsiooni artikli 8 lõige 7 – Kohustus nõuda võimaluste piires tasumist selleks vahetult kohustatud isikult või isikutelt enne garantiiühingule nõude esitamist – TIR konventsiooni selgitavad märkused – Määrus (EMÜ) nr 2454/93 – Artikli 457 lõige 2 – Ühenduse tolliseadustik – Artiklid 203 ja 213 – Isikud, kes kauba omandasid või seda valdasid ja kes teadsid või oleksid pidanud teadma, et see on tollijärelevalve alt välja viidud

Kohtuasjas C-224/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Varhoven administrativen sad'i (Bulgaaria kõrgeim halduskohus) 12. aprilli 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. aprillil 2016, menetluses

Asotsiatsia na balgarskite predpriyatia za mezhdunarodni prevozi i patishtata (Aebtri)

versus

Nachalnik na Mitnitsa Burgas,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Rosas, C. Toader, A. Prechal (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 26. aprilli 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Asotsiatsia na balgarskite predpriyatia za mezhdunarodni prevozi i patishtata (Aebtri), esindaja: *advokat* I. Krumov,

– Nachalnik na Mitnitsa Burgas, kes tegutseb Mitnitsa Svilengradi volitusel, esindajad: B. Borisov, M. Petrova, P. Dobreva ja M. Bosilkova-Kolipatkova,

– Bulgaaria valitsus, esindajad: E. Petranova ja L. Zaharieva,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wasmeier, B.-R. Killmann, E. Georgieva ja L. Grønfeldt, hiljem M. Wasmeier, B.-R. Killmann ja E. Georgieva,

olles 5. juuli 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tuleb tõlgendada ELTL artiklit 267, 14. novembril 1975 Genfis alla kirjutatud tollikonventsiooni TIR-märkmike alusel toimuva rahvusvahelise kaubaveo kohta, mis on Euroopa Majandusühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu 25. juuli 1978. aasta määrusega (EMÜ) nr 2112/78 (EÜT 1978, L 252, lk 1; ELT eriväljaanne 02/01, lk 208) ja mis on muudetud ning konsolideeritud kujul avaldatud nõukogu 28. mai 2009. aasta otsuses 2009/477/EÜ (ELT 2009, L 165, lk 1) (edaspidi „TIR-konventsioon“ või „konventsioon“), artikleid 8 ja 11, nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307), mida on muudetud nõukogu 20. novembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1791/2006 (ELT 2006, L 363, lk 1) (edaspidi „tolliseadustik“), artikli 203 lõike 3 kolmandat taanet ja artiklit 213, ning komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted ühenduse tolliseadustikule (EÜT 1993, L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3) ja mida on muudetud komisjoni 28. veebruari 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 214/2007 (ELT 2007, L 62, lk 6) (edaspidi „rakendusmäärus“), artikli 457 lõiget 2.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud kohtuvaidluse raames, mille pooled on garantiiühing Asotsiatsia na balgarskite predpriyatia za mezhdunarodni prevozi i patishtata (Aebtri) (Bulgaaria rahvusvaheliste autovedude ettevõtjate liit (Aebtri)) ja Nachalnik na Mitnitsa Burgas (Burgase (Bulgaaria) tollibüroo direktor) ning mis käsitleb TIR-märkmiku alusel toimunud rahvusvahelise kaubaveo käigus toime pandud eeskirjade rikkumiste tõttu tekkinud võla, mis hõlmab tollimaksu ja käibemaksu koos seadusjärgse viivisega, sissenõudmist sundtäitmismenetluses.

Õiguslik raamistik

TIR-konventsioon

3 Euroopa Majandusühenduse suhtes jõustus nimetatud konventsioon 20. juunil 1983 (EÜT 1983, L 31, lk 13). Selle konventsiooniga on ühinenud ka kõik liikmesriigid.

4 TIR-konventsiooni preambul on sõnastatud järgmiselt:

„Konventsiooniosalised,

soovides hõlbustada rahvusvahelist maanteesõidukitega toimuvat kaubavedu,

võttes arvesse, et veotingimuste parandamine on oluline tegur omavahelise koostöö arendamiseks,

deklareerides oma poolehoidu rahvusvaheliste vedude haldusformaalsuste lihtsustamise ja ühtlustamise suhtes, eriti piiridel,

on kokku leppinud järgmises:“

5 TIR-konventsiooni artikkel 1 sätestab:

„Konventsiooni kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „TIR-vedu“ – kaupade vedu lähtetolliasutusest sihttolliasutusse käesoleva konventsiooniga ettenähtud protseduuri alusel, mida nimetatakse „TIR-protseduur“;

b) „TIR-veoetapp“ – TIR-veo osa konventsiooniosalise territooriumil alates lähtetolliasutusest või sisenemise vahetolliasutusest kuni sihttolliasutuse või väljumise vahetolliasutuseni;

[…]

e) „TIR-veoetapi lõpetamine“ – tolliasutus aktsepteerib, et konventsiooniosalise territooriumil toimunud TIR-veoetapp on korrektselt lõppenud. Tolliasutus teeb selle kindlaks sihttolliasutuses või tolliterritooriumilt väljumise vahetolliasutuses olevate andmete ja lähtetolliasutuses või tolliterritooriumile sisenemise vahetolliasutuses olevate andmete võrdlemise teel;

f) „impordi- või eksporditollimaksud ja impordi- või ekspordimaksud“ – tollimaksud ning kõik muud maksud ja tasud, mis tuleb tasuda kaupade impordil või ekspordil või seoses impordi või ekspordiga, välja arvatud tasud summas, mis vastab osutatud teenuste ligilähedasele maksumusele;

[…]

o) „TIR-märkmiku valdaja“ – isik, kellele on vastavuses TIR-konventsiooni asjakohaste sätetega välja antud TIR-märkmik ja kelle nimel on esitatud tollideklaratsioon TIR-märkmiku kujul, väljendades soovi suunata kaup TIR-protseduurile lähtetolliasutuses. Valdaja vastutab maanteesõiduki, autorongi või konteineri koos veosega ja selle juurde kuuluva TIR-märkmiku esitamise eest lähtetolliasutuses, vahetolliasutuses ja sihttolliasutuses ning TIR-konventsiooni teiste asjakohaste sätete nõuetekohase järgimise eest;

[…]

q) „garantiiühing“ – ühing, kellele konventsiooniosalise tolliasutus on andnud loa tegutseda TIR-protseduuri kasutavate isikute käendajana.“

6 TIR-konventsiooni artikkel 4 sätestab, et vahetolliasutuses ei tule TIR-protseduuri alusel veetavalt kaubalt tasuda või deponeerida impordi- või eksporditollimakse ega impordi- või ekspordimakse.

7 Nende soodustuste kohaldamiseks on TIR-konventsiooni artikli 3 punktis b nõue, et kaupadega oleks kogu nende vedamise aja kaasas ühtne dokument – TIR-märkmik, mille abil kontrollitakse veo eeskirjadele vastavust. Samuti on konventsioonis nõue, et veo peavad tagama konventsiooniosaliste poolt vastavalt konventsiooni artikli 6 sätetele tunnustatud ühingud.

8 TIR-märkmik koosneb teatavast hulgast lehtedest, sealhulgas kviitung nr 1 ja kviitung nr 2, ning nende lõigenditest, millele on märgitud kogu vajalik teave; iga läbitud territooriumi kohta kasutatakse ühte kviitungipaari. Veo alguses jäetakse lõigend nr 1 lähtetolliasutusse. Protseduur lõpetatakse, kui samal tolliterritooriumil asuv väljumistolliasutus tagastab lõigendi nr 2. Seda menetlust korratakse iga läbitud territooriumi puhul, kasutades samas märkmikus olevaid erinevaid kviitungipaare.

9 TIR-konventsiooni II peatükki „TIR-märkmiku väljaandmine. Garantiiühingu vastutus“ kuuluvad artiklid 6–11.

10 Konventsiooni artikli 6 lõige 1 sätestab:

„Iga konventsiooniosaline võib lubada ühingul väljastada TIR-märkmikke kas ise või asjaomase ühingu kaudu ning tegutseda käendajana, kui 9. lisa I osas sätestatud miinimumtingimused ja -nõuded on täidetud. Luba tunnistatakse kehtetuks, kui 9. lisa I osas sisalduvad miinimumtingimused ja -nõuded ei ole enam täidetud.“

11 Konventsiooni artikkel 8 sätestab:

„1. „Garantiiühing kohustub tasuma impordi- või eksporditollimaksud ja impordi- või ekspordimaksud koos võimaliku viivisega, mis tuleb maksta selle riigi tollialaste õigusaktide alusel, kus avastati eeskirjade eiramine seoses TIR-veoga. Ühing vastutab solidaarselt nende isikutega, kes peavad eespool nimetatud summad tasuma.

2. Kui konventsiooniosalise õigusaktides ei nähta ette impordi- või eksporditollimaksude ja impordi- või ekspordimaksude tasumist vastavalt lõikele 1, kohustub garantiiühing tasuma samadel tingimustel summa, mis on võrdne impordi- või eksporditollimaksude ning impordi- või ekspordimaksudega ning võimaliku viivisega.

[…]

7. Kui lõigetes 1 ja 2 nimetatud summad tuleb tasuda, nõuavad pädevad asutused võimaluste piires tasumist selleks vahetult kohustatud isikult või isikutelt enne garantiiühingule nõude esitamist.“

12 TIR-konventsiooni artikkel 11 on sõnastatud nii:

„1. Kui TIR-veoetappi ei ole lõpetatud, ei ole pädeval asutusel õigust garantiiühingult nõuda artikli 8 lõigetes 1 ja 2 nimetatud summade tasumist, kui ühe aasta jooksul pärast seda, kui see asutus on TIR-märkmiku aktsepteerinud, ei ole ta teatanud garantiiühingule kirjalikult lõpetamisest keeldumisest. Sama kehtib ka siis, kui TIR-veoetapi lõppemise kinnitus on saadud ebaseaduslikult või pettusega, kuid sel juhul on tähtaeg kaks aastat.

2. Artikli 8 lõigetes 1 ja 2 nimetatud summade tasumise nõue esitatakse garantiiühingule kõige varem kolme kuu möödudes pärast kuupäeva, mil ühingule on teatatud, et TIR-veoetapp ei ole lõpetatud või et kõnealune TIR-veoetapi lõppemise kinnitus on saadud ebaseaduslikult või pettusega; selle nõude võib esitada hiljemalt kaks aastat pärast eespool nimetatud kuupäeva. Juhtumite korral, mis eelnimetatud 2-aastase tähtaja möödumisel antakse kohtumenetlusse, tuleb maksenõue esitada siiski ühe aasta jooksul alates kohtuotsuse jõustumise päevast.

3. Garantiiühing peab nõutud summad tasuma kolme kuu jooksul tasumise nõude esitamise kuupäevast. Tasutud summad tagastatakse ühingule, kui kahe aasta jooksul pärast sissenõude esitamist tõendatakse tollile, et kõnealuse veoga seoses ei ole eeskirju eiratud.“

13 TIR-konventsiooni artikkel 43 sätestab:

„Lisas 6 ja lisa 7 III osas esitatud selgitavates märkustes tõlgendatakse teatavaid käesoleva konventsiooni ja selle lisade sätteid. Samuti sisaldavad need teatavate soovituslike tavade kirjeldusi.“

14 Selle konventsiooni artikkel 48 näeb ette:

„Konventsioon ei takista tolli- või majandusliidu moodustanud lepinguosalistel kehtestada erisätteid nende territooriumil algavate, lõppevate või seda läbivate vedude suhtes, tingimusel et sellised sätted ei kitsenda käesoleva konventsiooniga ettenähtud soodustusi.“

15 TIR-konventsiooni artikkel 51 sätestab:

„Konventsiooni lisad on konventsiooni lahutamatu osa.“

16 TIR-konventsiooni 6. lisas on muu hulgas järgmised täpsustused:

„Sissejuhatus selgitavatele märkustele […]

ii) Selgitavad märkused ei muuda käesoleva konventsiooni ja selle lisade sätteid, vaid täpsustavad nende sisu, tähendust ja reguleerimisala. […]

0.8.7. Lõige 7 Pädeva asutuse võetavad meetmed maksude tasumise nõudmiseks otses(t)elt maksekohustuslas(t)elt peavad sisaldama vähemalt teatise saatmist TIR-veoetapi lõpetamata jätmise kohta ja/või maksenõude edastamist selle TIR-märkmiku valdajale. […]“.

17 TIR-konventsiooni 9. lisa I osas on mainitud järgmist:

„1. Selleks, et konventsiooniosalised lubaksid ühingul väljastada TIR-märkmikke ja anda tagatisi vastavalt konventsiooni artiklile 6, peab ühing täitma järgmised miinimumtingimused ja -nõuded:

[…]

e) kirjaliku lepingu või mis tahes muu õigusdokumendi koostamine ühingu ja selle konventsiooniosalise riigi pädevate asutuste vahel, mille territooriumil ühing asub. […]

f) punktis e osutatud kirjalikus lepingus või mis tahes muus õigusdokumendis kohustub ühing:

[…]

iii) kontrollima pidevalt ja eelkõige enne isikute TIR-süsteemiga ühinemise taotlemist, et need isikud täidavad käesoleva lisa II osas sätestatud miinimumtingimusi ja -nõudeid;

[…]

v) kandma vastutust kindlustusseltsi, kindlustajate ühenduse või rahandusasutuse ees nende konventsiooniosaliste pädevaid asutusi rahuldaval viisil, kelle territooriumil on ühingu ametlik asukoht. […]

[…]“.

18 TIR-konventsiooni artikli 8 lõige 7 jäeti konventsioonist välja alates 13. septembrist 2012 ja asendati ligikaudu samasuguse sättega, mis mainitud ajast alates sisaldub selle konventsiooni artikli 11 lõikes 2 (ELT 2012, L 244, lk 1).

19 Uues redaktsioonis artikli 11 lõike 2 selgitav märkus on sõnastatud järgmiselt:

„Pädeva asutuse võetavad meetmed makse sissenõudmiseks vastutava(te)lt isiku(te)lt peavad hõlmama vähemalt maksenõude saatmist TIR-märkmiku valdajale TIR-märkmikus näidatud aadressil või, kui viimane ei ole vastutav isik, siis siseriiklike õigusaktide kohaselt asutatud vastutava(te)le isiku(te)le. […]“.

Tolliseadustik

20 Tolliseadustiku artikkel 91, mis asub selle seadustiku IV jaotise „Tollikäitlusviisid“ 2. peatüki „Tolliprotseduurid“ 3. jao „Peatamismenetlus ja majandusliku mõjuga tolliprotseduurid“ B-osa „Välistransiit“ I alajaotises „Üldsätted“, nägi ette järgmist:

„1. Välistransiidiprotseduur võimaldab ühenduse tolliterritooriumil ühest punktist teise liikuda järgmistel kaupadel:

a) ühenduseväline kaup, ilma et selle suhtes kohaldataks imporditollimaksu ja muid makse või kaubanduspoliitilisi meetmeid;

[…]

2. Lõikes 1 nimetatud kaupade liikumine toimub:

a) ühenduse välistransiidiprotseduuri käigus;

b) TIR-märkmiku (TIR-konventsioon) alusel, tingimusel et liikumine:
1) algas või lõpeb väljaspool ühendust;

[…]“.

21 Tolliseadustiku samas I alajaotises olev artikkel 92 sätestas:

„1. Välistransiidiprotseduur lõpetatakse ja tolliprotseduuri haldaja kohustused loetakse täidetuks, kui protseduurile suunatud kaup ja nõutavad dokumendid esitatakse sihtkoha tolliasutuses kooskõlas kõnealust protseduuri reguleerivate sätetega.

2. Toll lõpetab protseduuri, kui tolliametnikud saavad lähtetolliasutuses ja sihttolliasutuses olevate andmete võrdlemise põhjal kinnitada, et protseduur on nõuetekohaselt lõppenud.“

22 Tolliseadustiku IV jaotise 2. peatüki 3. jao B-osa II alajaotises „Erisätted ühenduse välistransiidi kohta“ on artikkel 96, mis näeb ette:

„1. Printsipaal on ühenduse välistransiidiprotseduuri haldaja. Printsipaal vastutab:

a) kauba puutumatul kujul esitamise eest sihtkohariigi tolliasutusele ettenähtud tähtaja jooksul, pöörates asjakohast tähelepanu meetmetele, mis toll on võtnud kauba identifitseeritavuse tagamiseks;

b) ühenduse transiidiprotseduuriga seotud sätete järgimise eest.

2. Kauba vedaja või saaja, kes võtab kauba vastu teades, et see liigub ühenduse transiidiprotseduuri alusel, vastutab samuti kauba puutumatul kujul esitamise eest sihtkohariigi tolliasutusele ettenähtud tähtaja jooksul, pöörates asjakohast tähelepanu meetmetele, mis toll on võtnud kauba identifitseeritavuse tagamiseks, olenemata printsipaali lõikes 1 nimetatud kohustustest.“

23 Tolliseadustiku artiklid 201–216 moodustavad VII jaotise „Tollivõlg“ 2. peatüki „Tollivõla tekkimine“.

24 Tolliseadustiku artiklis 203 on sätestatud:

„1. Tollivõlg impordil tekib, kui

– kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja.

2. Tollivõlg tekib kauba tollijärelevalve alt väljaviimise hetkel.

3. Võlgnikud on:

– isik, kes kauba tollijärelevalve alt välja viis,

– isikud, kes selles väljaviimises osalesid ja kes teadsid või oleksid pidanud teadma, et kaupa viiakse tollijärelevalve alt välja,

– isikud, kes kõnealuse kauba omandasid või seda valdasid ja kes kauba omandamise või saamise ajal teadsid või oleksid pidanud teadma, et see on tollijärelevalve alt välja viidud, ja

[…]

– asjakohasel juhul isik, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest või tolliprotseduuri kasutamisest, millele kaup on suunatud.“

25 Tolliseadustiku artikkel 213 sätestas:

„Kui ühest tollivõlast tuleneva maksusumma tasumise eest vastutab mitu isikut, vastutavad need selle eest solidaarselt.“

Rakendusmäärus

26 Rakendusmääruse II osa „Tollikäitlus“ II jaotise „Kauba tollistaatus ja transiit“ 9. peatüki „Vedu TIR- või ATA-protseduuri kohaselt“ 2. jaos „TIR-protseduur“ asuvad artiklid 454, 455, 455a ja 457.

27 Määruse artikkel 454 sätestas:

„Käesoleva jao sätteid kohaldatakse TIR-märkmiku alusel toimuva kaubaveo suhtes, kui sellega on seotud ühenduse imporditollimaksud või muud maksud.“

28 Rakendusmääruse artikkel 455 oli sõnastatud järgmiselt:

„1. Siht- või lähteliikmesriigi tolliasutused tagastavad TIR-märkmiku lehe nr 2 vastava osa saabumis- või väljumisliikmesriigi tolliasutustele viivitamata ja vähemalt ühe kuu jooksul TIR-veo lõpetamise kuupäevast arvates.

2. Kui TIR-märkmiku lehe nr 2 vastav osa ei ole tagastatud saabumis- või lähteliikmesriigi tolliasutustele kahe kuu jooksul TIR-märkmiku vastuvõtmise kuupäevast arvates, teatavad asutused sellest asjaomasele garantiiühingule, ilma et see piiraks TIR-konventsiooni artikli 11 lõike 1 kohaselt tehtavat teavitamist.

Samuti teatavad nad sellest TIR-märkmiku omanikule ja paluvad nii temal kui ka asjaomasel garantiiühingul esitada tõendid TIR-veo lõpetamise kohta.

3. Lõikes 2 osutatud tõendi võib tollile esitada sihtliikmesriigi tolli poolt kinnitatud dokumendina, milles kaup identifitseeritakse ja tõendatakse, et see on esitatud siht- või lähteliikmesriigi tolliasutusele.

[…]“.

29 Rakendusmääruse artikkel 455a sätestas:

„1. Kui saabumis- või väljumisliikmesriigi tolliasutus ei ole nelja kuu jooksul alates TIR-märkmiku vastuvõtmise kuupäevast saanud tõendust selle kohta, et TIR-vedu on lõpetatud, algatab ta viivitamata uurimise, et saada vajalikku teavet TIR-märkmiku lõpetamise kohta või, kui see pole võimalik, teha kindlaks, kas on tekkinud tollivõlg, tuvastada võlgnik ja määrata kindlaks tolliasutus, kes vastutab arvestuskande tegemise eest.

Kui tolliasutusele on eelnevalt teatatud, et TIR-vedu ei ole lõpetatud, või kui tal on põhjust nii arvata, algatab ta kohe uurimise.

[…]

3. Uurimise algatamiseks saadab lähteliikmesriigi toll sihtliikmesriigi tollile taotluse koos kõigi vajalike andmetega.

4. Siht- või lähteliikmesriigi tolliasutus vastab viivitamata.

[…]“.

30 Rakendusmääruse artikkel 457 nägi ette:

„1. Kui TIR-vedu viiakse läbi ühenduse tolliterritooriumil, võib TIR-konventsiooni artikli 8 lõike 4 kohaselt iga garantiiühing, mille registrijärgne asukoht on ühenduses, muutuda vastutavaks asjassepuutuva TIR-veoga seotud kaupade tollivõlast tuleneva tagatud maksusumma tasumise eest kuni 60 000 euro või sellega võrdväärse omavääringulise summa ulatuses TIR-märkmiku kohta.

2. Liikmesriigis asutatud garantiiühing, kes tolliseadustiku artikli 215 kohaselt vastutab tollivõla tasumise eest, on kohustatud maksma tollivõlast tuleneva tagatud maksusumma.

[…]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

31 Türgis asutatud osaühing Sargut alustas 11. novembril 2008 tollipunktis Kapitan Andreevo (Bulgaaria) transiidiprotseduuri TIR-märkmiku alusel, olles ühtlasi nii selle märkmiku valdaja kui ka asjaomase kauba vedaja. Veo deklareeritud sihtkoht oli Rumeenias asuv tollipunkt.

32 Bulgaaria toll, kes ei saanud mingit teavet selle protseduuri lõpuleviimise kohta, algatas 29. aprillil 2009 rakendusmääruse artiklile 455a tuginedes asjaomase tolliprotseduuri lõpetamist käsitleva uurimise ja pöördus Rumeenia tolli poole. Oma vastuses märkis Rumeenia toll, et asjaomast kaupa ega TIR-märkmikku ei ole talle esitatud ning et tal on võimatu nende kohta teavet saada.

33 Tollipunkt Kapitan Andreevo saatis Rumeenia tollile 8. juulil 2009 kontrollimiseks TIR-märkmiku kviitungi nr 2 koopia, mille Sargut oli talle vahepeal esitanud. Rumeenia tolli vastuses, mille Bulgaaria ametiasutused said kätte 28. augustil 2009, tõdes Rumeenia toll, et seda kviitungit ei ole sihttolliasutusele esitatud ja et dokument tundub olevat fiktiivne või võltsitud.

34 Tollipunkti Kapitan Andreevo juhataja tegi 10. septembril 2009 otsuse, milles ta määras kindlaks Sarguti poolt tasumisele kuuluva võla summa seoses tasumata tollimaksu ja käibemaksuga koos sellelt summalt arvestatud seadusjärgse viivisega. Sellest otsusest teavitati nii Sarguti kui ka Aebtrit.

35 Pärast seda, kui Mitnitsa Svilengrad (Svilengradi tolliasutus, Bulgaaria) juhataja jättis rahuldamata Sarguti vaide selle otsuse peale, esitas viimane 27. oktoobril 2009 kaebuse Administrativen sad Haskovole (Haskovo halduskohus, Bulgaaria), kes rahuldas kaebuse 28. jaanuaril 2010. Varhoven administrativen sad (Bulgaaria kõrgeim halduskohus) tühistas selle otsuse 2. novembri 2010. aasta otsusega ja jättis Sarguti kaebuse rahuldamata, kinnitades, et 10. septembri 2009. aasta otsus on põhjendatud.

36 Aebtrile esitati 15. novembri 2010. aasta kirjas nõue tasuda võlg, mida viimane TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 3 ette nähtud kolmekuulise tähtaja jooksul ei teinud.

37 Svilengradi tolliasutuse juhataja taotles 7. juunil 2011 Natsionalna agentsia za prihodite (riiklik maksuamet, Bulgaaria) pädevalt piirkondlikult talituselt 10. septembri 2009. aasta otsuse sundtäitmismenetluse algatamist Sarguti suhtes. Pärast seda, kui nimetatud talitus oli teada andnud, et ühtki põhikohtuasjas käsitletava võla sissenõudmismeedet ei võetud ja mingit summat sisse ei nõutud, tegi Svilengradi tolliasutuse juhataja 5. septembril 2012 Aebtri suhtes asjaomast summat käsitleva sundtäitmisotsuse, mille tolliameti direktor kaebemenetluses jõusse jättis.

38 Viimati nimetatud otsuse peale esitas Aebtri kaebuse, väites, et rikutud on TIR-konventsiooni artikli 8 lõiget 7, kuna Bulgaaria ametiasutused ei olnud eelnevalt üritanud võlga sisse nõuda põhivõlgnikelt.

39 Administrativen sad Haskovo (Haskovo halduskohus) jättis oma otsusega selle kaebuse rahuldamata, leides esiteks, et toll oli teinud kõik, mis võimalik, et nõuda võla tasumist Sargutilt, ja tõdedes teiseks, et kuna transiidiprotseduuri ei lõpetatud nõuetekohaselt, siis ei olnud tõendatud, et kaup jõudis kaubasaajani ja et viimane oli kinnitanud selle kätesaamist sihttolliasutusele.

40 Aebtri esitas selle otsuse peale kassatsioonkaebuse Varhoven administrativen sadile (kõrgeim halduskohus), kes nentis kohe alguses, et kuigi ta leiab Euroopa Kohtu olevat pädeva TIR-konventsiooni asjaomaseid sätteid tõlgendama, peab ta siiski vajalikuks selles veenduda, esitades Euroopa Kohtule selle kohta küsimuse.

41 Järgmiseks märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et TIR-konventsiooni artikli 11 lõigetes 1 ja 2 ette nähtud tähtaegu esiteks garantiiühingu teavitamiseks protseduuri lõpetamata jäämisest ja teiseks viimasele maksenõude esitamisest on käesoleval juhul järgitud. Siiski kahtleb nimetatud kohus, kas toll on täitnud nimetatud konventsiooni artikli 8 lõikest 7 tuleneva kohustuse nõuda tasumisele kuuluva summa tasumist võimaluste piires TIR-märkmiku valdajalt, kes on selleks vahetult kohustatud isik, enne garantiiühingule nõude esitamist.

42 Seoses sellega toob mainitud kohus esile, et tema enda 25. märtsi 2003. aasta üldkogu tõlgendusotsuse kohaselt „[võib] [t]oll siis, kui [TIR-]konventsiooni artikli 8 lõigetes 1 ja 2 ette nähtud nõuded on muutunud sissenõutavaks, nõuda tasumist garantiiühingult siis, kui on võetud kõik võimalikud meetmed summa sissenõudmiseks residentidelt ja välisriigi isikutelt, kes on põhivõlgnikud“.

43 Siiski on pärast selle tõlgendusotsuse kuulutamist ilmsiks tulnud, et Varhoven administrativen sadi (kõrgeim halduskohus) eri koosseisud on viimase kohtuastmena teinud erinevaid otsuseid küsimuses, kas selliseid meetmeid on võetud olukorras nagu see, mida käsitleb põhikohtuasi.

44 Lõpuks tugineb eelotsusetaotluse esitanud kohus 5. septembri 2012. aasta otsuse tegemisele eelnenud menetluses esitatud eri tõenditele. Selles osas viitab ta eelkõige asjaomase kauba vedu puudutavale rahvusvahelisele veokirjale, milles on märgitud TIR-märkmiku number, asjaomase veovahendi registreerimisnumber ja kaubasaajana Irem Corporation SRL Romania ning millel on viimati nimetatu allkiri ja pitsatijäljend ning kättesaamise kuupäev 13. november 2008. Nimetatud kohus osutab samuti nende kaupade „rahvusvahelisele saatedokumendile“, millel on vedaja, käesoleval juhul Sarguti templijäljend, Irem Corporationi sama kuupäeva allkiri ja pitsatijäljend ning kauba kättesaamise kinnitus, mis kannab viimati nimetatud äriühingu allkirja ja pitsatijäljendit.

45 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates võimaldavad need eri dokumendid teha järelduse, et Irem Corporation võttis põhikohtuasjas kõne all oleva kauba vastu ja teadis vastuvõtmisel, et seda kaupa oli veetud TIR-märkmiku alusel. Seevastu kauba sihttolliasutuses deklareerimise kohta ei ole ühtki tõendit.

46 Neil asjaoludel leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Administrativen sad Haskovo (Haskovo halduskohus) pidanuks otsustama, et kaubasaajal on tekkinud tolliseadustiku artikli 96 lõike 2 alusel kohustus esitada see kaup ise sihttolliasutusele. Ent see tolliasutus on kinnitanud, et käesoleval juhul ei ole talle esitatud ei kaupa ega TIR-märkmikku.

47 Seoses sellega tõusetub küsimus, kas tuleb olla seisukohal, et nimetatud kaubasaaja teadis või oleks pidanud teadma, et kaup on tollijärelevalve alt välja viidud ja et seetõttu on ta võla osas põhivõlgnik tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmanda taande tähenduses, ja kas toll oleks pidanud selle tõttu samuti nõudma tasumist nimetatult kaubasaajalt enne garantiiühingu vastutuse rakendamist.

48 Neil asjaoludel otsustas Varhoven administrativen sad (kõrgem halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas omavahel vastuolus olevate kohtuotsuste vältimise eesmärgil on Euroopa Kohus pädev tõlgendama TIR-konventsiooni liikmesriikide kohtutele siduval viisil, kui tegemist on kõnealuse konventsiooni artiklitega 8 ja 11 reguleeritud valdkonnaga, et hinnata, kas rakendub garantiiühingu vastutus, mis on reguleeritud ka [rakendusmääruse] artikli 457 lõikes 2?

2. Kas [rakendusmääruse] artikli 457 lõike 2 tõlgendus koosmõjus TIR-konventsiooni artikli 8 lõikega 7 (nüüd artikli 11 lõige 2) ja selle selgitavate märkustega lubab järeldada, et sellisel juhul nagu käesolev peab toll [TIR-konventsiooni] artikli 8 lõigetes 1 ja 2 nimetatud võla sissenõutavaks muutumise korral selle tasumist võimaluste piires sisse TIR-märkmiku valdajalt, kes on nende selleks vahetult kohustatud isik, enne garantiiühingule nõude esitamist?

3. Kas kaubasaajat, kes omandas kauba või valdab kaupa, mille vedu on talle teadaolevalt toimunud TIR-märkmiku alusel, kuid mille puhul ei ole tuvastatud, et see oleks (siht)tolliasutusele esitatud ja deklareeritud, tuleb ainuüksi nende asjaolude tõttu lugeda isikuks, kes oleks pidanud teadma, et kaup on tollijärelevalve alt välja viidud, ja kas teda tuleb pidada solidaarvõlgnikuks ühenduse [tolliseadustiku] artikli 203 lõike 3 kolmanda taande tähenduses koosmõjus artikliga 213?

4. Kui kolmandale küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas asjaolu, et toll jätab tollivõlast tuleneva maksusumma tasumise nõude kõnealusele kaubasaajale esitamata, on takistuseks – ka [rakendusmääruse] artikli 457 lõikega 2 reguleeritud – garantiiühingu vastutuse [TIR-konventsiooni] tekkimisele artikli 1 punkti [q] alusel?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

49 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Euroopa Kohus on pädev tegema eelotsuse TIR-konventsiooni artiklite 8 ja 11 tõlgendamise küsimuses.

50 Nagu Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub, on liidu poolt sõlmitud rahvusvaheline leping käsitatav mõne tema institutsiooni vastu võetud õigusaktina ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b tähenduses ning selle lepingu sätted kuuluvad lepingu jõustumisest alates lahutamatu osana liidu õiguskorda, nii et Euroopa Kohus on pädev tegema eelotsuse selle lepingu tõlgendamise küsimuses (vt eelkõige kohtuotsused, 30.4.1974, Haegeman, 181/73, EU:C:1974:41, punktid 3–6, ja 4.5.2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Nagu on öeldud käesoleva otsuse punktides 1 ja 3, on TIR-konventsioon, millega on ühinenud ka kõik liikmesriigid, ühenduse nimel heaks kiidetud määrusega nr 2112/78 ning on ühenduses jõustunud 20. juunil 1983.

52 Mis täpsemalt puutub TIR-konventsiooni artiklitesse 8 ja 11, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimuses viitab, siis tuleb meelde tuletada, et sisuliselt puudutavad need sätted garantiiühingu vastutust seoses imporditollimaksu ja muude impordimaksude tasumisega siis, kui TIR-protseduuril rikutakse eeskirju, ja tolli poolt selle vastutuse rakendamise tingimusi. Põhiliselt on nende sätete eesmärk tagada tollimaksu sissenõudmine ja hõlbustada samas kauba välistransiidi tolliprotseduuri.

53 Eelöeldut arvestades on Euroopa Kohus pädev tõlgendama TIR-konventsiooni artikleid 8 ja 11, mis on tollivaldkonna sätted, mille reguleerimisala kohta on ta juba eelotsuseid teinud (vt eelkõige kohtuotsused, 23.9.2003, BGL, C-78/01, EU:C:2003:490, punktid 47 ja 70; 5.10.2006, komisjon *vs*. Saksamaa, C-105/02, EU:C:2006:637, punktid 80 ja 82; 5.10.2006, komisjon *vs*. Belgia, C-377/03, EU:C:2006:638, punktid 67–70, 86 ja 88, ning 14.5.2009, Internationaal Verhuis- en Transportbedrijf Jan de Lely, C-161/08, EU:C:2009:308, punktid 34–36).

54 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et Euroopa Kohus on pädev tegema eelotsuse TIR-konventsiooni artiklite 8 ja 11 tõlgendamise küsimuses.

Teine küsimus

55 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas rakendusmääruse artikli 457 lõiget 2 ja TIR-konventsiooni artikli 8 lõiget 7 tuleb koostoimes tõlgendada nii, et sellises olukorras, millega on tegemist põhikohtuasjas, on toll täitnud teisena nimetatud sättest tuleneva kohustuse nõuda võimaluste piires asjaomase imporditollimaksu ja muude impordimaksude tasumist TIR-märkmiku valdajalt, kes on selle summa tasumiseks vahetult kohustatud isik, enne garantiiühingule nõude esitamist.

56 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et garantiiühingu õigused ja kohustused on reguleeritud nii TIR-konventsiooni, liidu õigusaktide kui ka liikmesriigi õigusega reguleeritud käenduslepinguga, mille see ühing on sõlminud asjaomase liikmesriigiga (vt selle kohta kohtuotsus, 5.10.2006, komisjon *vs*. Belgia, C-377/03, EU:C:2006:638, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 Käesoleval juhul on eelotsusetaotluse eesmärk kindlaks teha, milliseid meetmeid peab toll TIR-märkmiku valdaja kui TIR-veoetapiga seonduva eeskirjade rikkumise tagajärjel tolli- ja muude maksude tasumiseks vahetult kohustatud isiku suhtes võtma enne, kui nad saavad asuda neid summasid sisse nõudma garantiiühingult.

58 TIR-konventsioonis on konkreetselt seda probleemi käsitlev säte, mida tuleb seega käsitleda esmajärjekorras. Nimelt näeb selle konventsiooni artikli 8 lõige 7 ette, et enne garantiiühingule nõude esitamist peavad pädevad asutused võimaluste piires „nõu[dma] [asjaomase summa] tasumist selleks vahetult kohustatud isikult või isikutelt“.

59 Mis puutub liidu õigusnormidesse, siis tuleb märkida, et kuigi nii tolliseadustikus kui ka rakendusmääruses on sätted neisse õigusaktidesse TIR-konventsioonis ette nähtud menetluse ülevõtmiseks, milles on täpsustatud selle menetluse kohaldamise teatavad üksikasjad, ei sisalda need sätted siiski midagi, mille eesmärk oleks täpsustada, milliseid konkreetseid meetmeid peavad pädevad asutused võtma selleks, et nõuda asjaomane summa sisse selle tasumiseks vahetult kohustatud isikult või isikutelt enne garantiiühingule nõude esitamist.

60 Kuigi rakendusmääruse artikli 457 lõige 2, millele viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimuses, kinnitab selgelt põhimõtet, et tollivõla tagatissumma tasumiseks on kohustatud garantiiühing, puuduvad selles sättes mis tahes menetlussätted, mis käsitleks sellisele ühingule nõude esitamise tingimusi.

61 Eelöeldut arvestades tuleb käesoleval juhul uurida ainult TIR-konventsiooni artikli 8 lõike 7 reguleerimisala.

62 Mis puutub selle sätte tõlgendusse, siis tuleb meelde tuletada, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale tuleb rahvusvahelist lepingut tõlgendades lähtuda selle sõnastusest ja arvestada selle eesmärke. 23. mai 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikkel 31 ja 21. märtsi 1986. aasta riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide vaheliste või rahvusvaheliste organisatsioonide vaheliste lepingute õiguse konventsiooni artikkel 31, mis väljendavad selles osas rahvusvahelist üldist tavaõigust, täpsustavad selle kohta, et lepingut tuleb tõlgendada heas usus, andes lepingus kasutatud mõistetele konteksti arvestades tavatähenduse ning lähtudes lepingu mõttest ja eesmärgist (vt kohtuotsus, 10.1.2006, IATA ja ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Käesoleval juhul tuleb kohe alguses märkida, et TIR-konventsiooni 6. lisas on selgitavad märkused, milles – vastavalt selle konventsiooni artiklis 43 olevale täpsustusele – tõlgendatakse teatavaid konventsiooni sätteid. TIR-konventsiooni artikkel 51 omakorda näeb ette, et konventsiooni lisad on konventsiooni lahutamatu osa. Lõpuks nähtub konventsiooni 6. lisas olevate selgitavate märkuste sissejuhatuse punktist ii, et need märkused ei muuda konventsiooni ja selle lisade sätteid, vaid täpsustavad nende sisu, tähendust ja reguleerimisala.

64 Lisaks tuleb põhikohtuasja faktiliste asjaolude toimumise aega arvestades käesoleval juhul arvesse võtta TIR-konventsiooni artikli 8 lõiget 7 käsitlevat selgitavat märkust, mis on esitatud käesoleva otsuse punktis 16. Seevastu ei tule arvesse võtta selle konventsiooni artikli 11 lõiget 2 käsitlevat selgitavat märkust alates 13. septembrist 2012 kehtivas redaktsioonis, mis on esitatud käesoleva otsuse punktis 19 ja millele eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimuses samuti viidanud, sest see ei ole *ratione temporis* kohaldatav.

65 Mis kõigepealt puutub artikli 8 lõike 7 sõnastusse, mida on kasutatud TIR-konventsioonis, mille puhul tuleb ennekõike meelde tuletada, et see koostati inglise, prantsuse ja vene keeles ning kõik tekstid on võrdselt autentsed, siis see säte näeb ette, et kui konventsiooni artikli 8 lõigetes 1 ja 2 nimetatud summad tuleb tasuda, „nõuavad“ pädevad asutused võimaluste piires „tasumist“ selleks vahetult kohustatud isikult või isikutelt enne garantiiühingule „nõude“ esitamist.

66 Tuleb tõdeda, et väljendid *requérir le paiement* [eesti keeles „nõuavad tasumist“] ja *require payment*, mida on kasutatud vastavalt prantsuskeelses ja ingliskeelses versioonis, ei ole selged ja ühetähenduslikud ning seda eeskätt pädevate asutuste konkreetsete toimingute olemuse osas, mida nendega silmas peetakse.

67 Selgitavas märkuses TIR-konventsiooni artikli 8 lõike 7 kohta on täpsustatud, et pädeva asutuse võetavad meetmed maksude tasumise nõudmiseks peavad sisaldama „vähemalt teatise saatmist TIR-veoetapi lõpetamata jätmise kohta ja/või maksenõude edastamist selle TIR-märkmiku valdajale“.

68 Kuigi see selgitav märkus annab seega TIR-konventsiooni enda artikli 8 lõikega 7 võrreldes selgema juhise, et juhtumipõhiselt võib võla tasumiseks vahetult kohustatud isikult tasumise nõudmiseks olla piisav, kui talle saadetakse teatis TIR-veoetapi lõpetamata jätmise kohta ja/või edastatakse maksenõue, jääb siiski küsitavaks, kas ja millistel võimalikel tingimustel – arvestades selles märkuses kasutatud sõna „vähemalt“ – peaks toll mainitud artikli 8 lõikes 7 ette nähtud eeskirja järgimiseks tegema rohkem, kui tuleneb nii sätestatud minimaalsetest nõuetest.

69 Eeltoodust järeldub, et ei TIR-konventsiooni artikli 8 lõike 7 ega selle sätte kohta käiva selgitava märkuse tekst ei võimalda üksi kindlaks teha, milliseid konkreetseid toiminguid peab toll tasumiseks vahetult kohustatud isiku suhtes tegema, et oleks täidetud tollil mainitud artikli 8 lõike 7 alusel olev kohustus.

70 Mis järgmiseks puutub viimati mainitud sätte konteksti, siis tuleb selle tõlgendamiseks uurida seda sätet konventsiooni, mille osa säte on, üldise ülesehituse ning konventsioonis sisalduvate kõigi sätete seisukohalt (vt selle kohta kohtuotsus, 30.4.1974, Haegeman, 181/73, EU:C:1974:41, punkt 10).

71 Seoses sellega tuleb esiteks meelde tuletada, et TIR-konventsiooni artikli 4 kohaselt ei tule konventsiooniga kehtestatud TIR-protseduuri alusel veetavalt kaubalt tasuda või deponeerida impordi- või eksporditollimakse ja impordi- või ekspordimakse vahetolliasutuses.

72 Nagu Euroopa Kohus on varem rõhutanud, nõuab konventsioon sellise soodustuse rakendamise eesmärgil eelkõige seda, et veo peavad tagama konventsiooniosaliste poolt vastavalt konventsiooni artikli 6 sätetele tunnustatud ühingud (vt selle kohta kohtuotsus, 23.9.2003, BGL, C-78/01, EU:C:2003:490, punkt 5).

73 Lisaks nähtub TIR-konventsiooni artikli 6 lõikest 1, et ühingule TIR-märkmike väljastamise loa andmine ja selle loa pikendamine on allutatud tingimusele, et kõnealune ühing järgib miinimumtingimusi ja -nõudeid, mis on ette nähtud selle konventsiooni 9. lisa I osas. Nagu nähtub viidatud I osa punkti 1 alapunktidest f, iii ja v, on selliste tingimuste ja nõuete hulgas esiteks nõue kontrollida pidevalt ja eelkõige enne isikute TIR-protseduuriga ühinemise taotlemist, et need isikud täidavad kõnealuse 9. lisa II osas sätestatud miinimumtingimusi ja -nõudeid, ja teiseks nõue kanda vastutust kindlustusfirma, kindlustajate grupi või rahandusasutuse ees.

74 Seega on loa saanud ühingult nõutava tagatise eesmärk tagada, et toll saab tasumata tolli- ja muud maksud tõhusalt sisse nõuda siis, kui käesoleva otsuse punktis 71 meelde tuletatud soodustusi on kuritarvitatud, pannes samal ajal sellele ühingule vastutuse ühingu enda kohustuste nõuetekohase täitmise eest, mis tulenevad TIR-protseduuri rakendamisest.

75 Sellest järeldub eelkõige, et TIR-konventsiooni artikli 8 lõikes 7 ette nähtud nõuet nõuda asjaomase summa tasumist kõigepealt vahetult selleks kohustatud isikult ei saa tõlgendada nii, et selle nõude konkreetse rakendamisega kaasneb oht, et tolli- ja muud maksud jäävad sisse nõudmata. Ka ei saa see nõue viia selleni, et tolli koormatakse ülemääraste menetluslike kohustustega, mis ei arvesta üldse TIR-protseduuri rakendamisest garantiiühingule tulenevate kohustustega ning mis on vastuolus eelmises punktis mainitud eesmärgiga hõlbustada tollivõla sissenõudmist.

76 Ent kui tollilt nõuda, et kõigepealt peab ta võla tasumiseks vahetult kohustatud isiku suhtes ammendavalt kasutama kõiki tal olevaid sissenõudmise võimalusi, mis olukorrast sõltuvalt võib eeldada kohtu- ja täitemenetluse algatamist selle isiku vastu, kes võib olla asutatud teises liikmesriigis või ka kolmandas riigis nagu põhikohtuasja puhul, kaasneb sellega esiteks sellistest meetmetest tuleneda võivaid tähtaegu arvestades oht, et asjaomasel ametiasutusel ei ole enam võimalik sisse nõuda asjaomast summat, mille eest vastutab garantiiühing. Nimelt tuleb seoses sellega eeskätt arvesse võtta tähtaegu, mille jooksul tuleb TIR-konventsiooni artikli 11 lõike 2 kohaselt esitada maksenõue garantiiühingule.

77 Teiseks võib sellise nõude tagajärjel olla tollil kohustus teha toiminguid, mis on tõenäoliselt eriti koormavad ning ei tundu olevat kooskõlas asjaoluga, et tolli- ja muude maksude deponeerimine, millest on TIR-konventsiooni artiklis 4 loobutud, oleks olnud just see, mis oleks võimaldanud mainitud ametiasutusel vältida kohustust võtta selliseid meetmeid, ega ka vastutuse jaotusega tolli ja garantiiühingu vahel, mis on selles konventsioonis ette nähtud.

78 Lisaks tooks selline nõue samuti kaasa arvestatava ohu, et see ametiasutus peab võla tasumiseks vahetult kohustatud isiku maksejõuetuse korral lõppastmes kandma sundtäitmisega seotud kulud, mis on tõenäoliselt suured.

79 Teiseks nähtub TIR-konventsiooni artikli 8 lõikest 1, et käenduslepinguga võtab garantiiühing endale ka kohustuse tasuda vahetu võlgniku poolt tasumisele kuuluva tollimaksu ning vastutab selle summa tasumise eest võlgnikuga solidaarselt, isegi kui selle konventsiooni artikli 8 lõike 7 kohaselt peavad pädevad asutused võimaluste piires nõudma tasumist selleks vahetult kohustatud isikult enne nõude esitamist garantiiühingule (vt selle kohta kohtuotsus, 5.10.2006, komisjon *vs.* Belgia, C-377/03, EU:C:2006:638, punkt 86).

80 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 44 sisuliselt märkis, tähendab selline vastutus, et garantiiühing on asjaomase summa osas ise võlgnik koos tasumiseks vahetult kohustatud isikuga. Lisaks tuleneb solidaarvastutuse olemusest, et iga võlgnik vastutab võla kogusumma tasumise eest ja et võlausaldajal on üldjuhul õigus nõuda selle võla tasumist kas ühelt või mitmelt võlgnikult vastavalt oma suvale (vt selle kohta kohtuotsus, 18.5.2017, Latvijas dzelzceļš, C-154/16, EU:C:2017:392, punkt 85).

81 Arvestades seda, et garantiiühingu vastutus tolli ees on solidaarvastutus, ei saa TIR-konventsiooni artikli 8 lõikes 7 ette nähtud nõuet, et asjaomase summa tasumist tuleb nõuda selleks vahetult kohustatud isikult, tõlgendada viisil, mille tulemusel tekib olukord, kus garantiiühingu vastutus sisuliselt kaob, muutudes esimesena nimetatud isiku vastutusega võrreldes täiesti teisejärguliseks. Nii aga juhtuks siis, kui selle nõude tagajärjel kohustataks tolli jätkama võla sissenõudmist tasumiseks vahetult kohustatud isikult kuni täitemenetluse etapini.

82 Mis lõpetuseks puutub TIR-konventsiooni eesmärkidesse, siis tuleneb selle preambulist, et konventsiooni sõlmides oli konventsiooniosaliste eesmärk „hõlbustada rahvusvahelist maanteesõidukitega toimuvat kaubavedu“, võttes seejuures arvesse, et „veotingimuste parandamine on üks peamisi tegureid omavahelise koostöö arendamisel“, ja deklareerides „oma poolehoidu rahvusvaheliste vedude haldusformaalsuste lihtsustamise ja ühtlustamise suhtes, eriti piiridel“.

83 Selle konventsiooniga, mille nimigi viitab sellele, et tegemist on tollikonventsiooniga, loodud TIR-süsteemi eesmärk on just nimelt võimaldada transportida kaupu rahvusvahelise transiidikorra alusel vahetolliasutuste võimalikult vähese sekkumisega ning luua rahvusvahelise garantiiketi kaudu suhteliselt lihtne juurdepääs nõutavale tagatisele, nagu on öeldud otsuse 2009/477 põhjenduses 2.

84 TIR-konventsiooni artikli 8 lõike 7 tõlgendamine nii, et selle tulemusel peab toll võla tasumiseks vahetult kohustatud isiku suhtes ammendavalt kasutama kõiki tal olevaid sissenõudmise võimalusi enne, kui ta saab nõuda tasumist garantiiühingult, kahjustab aga tasakaalu ühelt poolt TIR-konventsiooni artikliga 4 antud soodustuste ja teiselt poolt nende kohaldamise ühe peamise eeltingimuse, nimelt garantiiühingul tekkiva konkreetse vastutuse vahel.

85 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 48 on märkinud, seaks selline tõlgendus seeläbi ohtu eesmärgi hõlbustada rahvusvahelist maanteesõidukitega toimuvat kaubavedu, mida TIR-konventsiooniga taotletakse.

86 Kõike eeltoodut arvestades tuleb TIR-konventsiooni artikli 8 lõiget 7 koostoimes selle sätte kohta käiva selgitava märkusega tõlgendada nii, et toll täidab oma kohustuse nõuda tasumist selleks vahetult kohustatud isikult siis, kui ta täidab sellest selgitavast märkusest tulenevad miinimumnõuded.

87 Käesoleval juhul ei ole vaidlust selle üle, et enne seda, kui Aebtri suhtes tehti 5. septembril 2012 sundtäitmise otsus põhikohtuasjas käsitletava võlgnevuse osas, oli toll TIR-märkmiku valdajale teatanud TIR-veoetapi lõpetamata jätmisest ja nõudnud temalt võla tasumist, nii et TIR-konventsiooni artikli 8 lõike 7 kohta käivast selgitavast märkusest tulenevad miinimumnõuded olid vähemalt selle

valdaja suhtes nõuetekohaselt täidetud. Lisaks oli toll teinud isegi rohkem, kui miinimumnõuded ette nägid, sest pärast garantiiühingule maksenõude esitamist esitas toll pädevale maksuhaldurile taotluse, et TIR-märkmiku valdaja suhtes algatataks sundtäitmismenetlus.

88 Neil asjaoludel tuleb teisele küsimusele vastata, et TIR-konventsiooni artikli 8 lõiget 7 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras, millega on tegemist põhikohtuasjas, on toll täitnud sellest sättest tuleneva kohustuse nõuda võimaluste piires asjaomase imporditollimaksu ja muude impordimaksude tasumist TIR-märkmiku valdajalt, kes on selle summa tasumiseks vahetult kohustatud isik, enne garantiiühingule nõude esitamist.

Kolmas küsimus

89 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohtus teada, kas tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmandat taanet ja artiklit 213 tuleb tõlgendada nii, et asjaolust, et kaubasaaja omandas kauba või valdab kaupa, mille vedu on talle teadaolevalt toimunud TIR-märkmiku alusel, ja tõigast, et ei ole tuvastatud, et see oleks sihttolliasutuses esitatud ja deklareeritud, piisab iseenesest järelduse tegemiseks, et see kaubasaaja teadis või oleks pidanud teadma, et kaup on tollijärelevalve alt välja viidud esimesena nimetatud sätte tähenduses, nii et teda tuleb pidada tollivõla osas solidaarvõlgnikuks vastavalt teisena nimetatud sättele.

90 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et TIR-konventsiooni artikli 1 punkti o kohaselt vastutab TIR-märkmiku valdaja maanteesõiduki, autorongi või konteineri koos veosega ja selle juurde kuuluva TIR-märkmiku esitamise eest lähtetolliasutuses, vahetolliasutuses ja sihttolliasutuses.

91 Sellele vaatamata ei välista TIR-konventsioon konventsiooniosalise võimalust sätestada enda õigusaktides, et lisaks TIR-märkmiku valdajale võivad selle konventsiooni artikli 8 lõikes 1 ette nähtud imporditollimaksu ja muude impordimaksude tasumiseks vahetult kohustatud olla ka muud isikud. Nimelt viitab see säte mitmuse vormi kasutades „isiku[tele], kes peavad tasuma“ ja kellega koos võib garantiiühing osutuda kohustatuks tasuma asjaomase summa solidaarselt, samas, kui selle konventsiooni artikli 8 lõige 7 viitab omakorda sama asjaomase summa tasumisele selleks „vahetult kohustatud isik[u] või isik[ute]“ poolt.

92 Mis puutub liidu õigusesse, siis tuleb sellega seoses eeskätt meelde tuletada, et vastavalt tolliseadustiku artikli 203 lõikele 1 tekib tollivõlg impordil siis, kui kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja (kohtuotsus, 20.1.2005, Honeywell Aerospace, C-300/03, EU:C:2005:43, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika).

93 Nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, tuleb tolliseadustiku viimati nimetatud artiklis sisalduvat tollijärelevalve alt väljaviimise mõistet käsitada nii, et see hõlmab mis tahes sellist tegu või tegevusetust, mille tulemusel takistatakse tolli kas või hetkeliselt juurde pääsemast tollijärelevalve all olevale kaubale ning tolliseadustiku artikli 37 lõikes 1 ette nähtud kontrolli teostamast (kohtuotsus, 20.1.2005, Honeywell Aerospace, C-300/03, EU:C:2005:43, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

94 Sellise olukorraga on tegemist siis, kui – sarnaselt põhikohtuasjaga –TIR-märkmiku alusel välistransiidi protseduurile suunatud saadetise lähtetolliasutus tuvastab, et saadetist ei ole sihttolliasutusele esitatud ja kõnealuse saadetise puhul ei ole TIR-veoetappi lõpetatud (vt analoogia alusel kohtuotsus, 20.1.2005, Honeywell Aerospace, C-300/03, EU:C:2005:43, punkt 20).

95 Tasumise eest vastutavate isikute osas tuleb meelde tuletada kõigepealt seda, et alates tolliseadustiku jõustumisest oli ühenduse seadusandja kavatsus niisuguste isikute, kellel lasub tollivõla tasumise kohustus, kindlaksmääramise tunnused ammendavalt reguleerida (kohtuotsus, 17.11.2011, Jestel, C-454/10, EU:C:2011:752, punkt 12 ja seal viidatud kohtupraktika).

96 Juhul kui tollivõlg tekib selle tagajärjel, et kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja, on isikud, kellel on tollivõlast tuleneva maksusumma tasumise kohustus, loetletud tolliseadustiku artikli 203 lõikes 3, mis eristab nelja võimalike võlgnike rühma.

97 Vastavalt tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmandale taandele kuuluvad nende hulka isikud, kes kõnealuse kauba omandasid või seda valdasid ja kes kauba omandamise või saamise ajal teadsid või oleksid pidanud teadma, et see on tollijärelevalve alt välja viidud.

98 Nagu nähtub käesoleva otsuse punktidest 44 ja 45, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, viidates teatavatele dokumentidele, mille päritolu ja esitamise tähtaeg on täpsustamata, et nende dokumentide põhjal saab teha üksnes järelduse, et põhikohtuasjas käsitletava kauba vastuvõtmisel kaubasaaja teadis või oleks pidanud teadma, et kaupa veeti TIR-märkmiku alusel. Selle kohtu sõnul ei saa nende samade dokumentide põhjal seevastu tuvastada, et see kaup esitati sihttolliasutuses.

99 Seoses sellega tuleb kõigepealt märkida, et vastupidi eelotsusetaotluses selle esitanud kohut tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmanda taande reguleerimisala kohta küsimust esitama ajendanud põhistuskäigu eeldusele ei saa selle seadustiku artikli 96 lõiget 2 ühelgi juhul tõlgendada nii, et kaubasaaja, kes teadis kauba kättesaamisel, et seda veeti TIR-märkmiku alusel, ja jättis lisaks veendumata, et kaup on esitatud sihttolliasutuses, peab viimati nimetatud sätte alusel ise kauba asjaomases tolliasutuses esitama.

100 Nimelt ei kohaldata tolliseadustiku artikli 96 lõiget 2 siis, kui kaupa veetakse TIR-märkmiku alusel.

101 Nagu nähtub tolliseadustiku artikli 91 lõike 2 punktidest a ja b, võib kauba vedu välistransiidi protseduuri raames toimuda kas „ühenduse välistransiidiprotseduuri käigus“ või „TIR-märkmiku […] alusel“.

102 Selle seadustiku artikkel 96 on aga ühenduse välistransiidiprotseduuri reguleeriv erisäte, nagu nähtub selle jaotise pealkirjast, kus säte asub.

103 Järelikult, esiteks ei saa TIR-märkmiku alusel veetud kauba saajat lugeda tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 neljanda taande tähenduses isikuks, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad tolliprotseduuri kasutamisest, millele kaup on suunatud.

104 Teiseks ei oma tolliseadustiku artikli 96 lõige 2 mingit tähtsust küsimuse puhul, kas olukorras, millega on tegemist põhikohtuasjas, võib kaubasaaja olla tollivõla tasumiseks kohustatud isik tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmanda taande alusel.

105 Mis puutub viimati nimetatud sättesse, siis käesoleva otsuse punktis 97 on meelde tuletatud, et selle sõnastusest tulenevalt on tollivõla tasumiseks kohustatud isikuga tegemist siis, kui esiteks on tuvastatud, et kaubasaaja omandas kauba või valdab kaupa ja teiseks teadis ta või oleks pidanud teadma kauba omandamise või valdusesse saamise ajal, et tegemist on tollijärelevalve alt välja viidud kaubaga. Seega käib tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmas taane isiku kohta, kes küll ise tollivõla tekkimise aluseks olevat tollijärelevalve alt ebaseaduslikult väljaviimise toimingut ei teinud ega ole ise kohustatud tegelema tollivormistusega, kuid on siiski ebaseadusliku väljaviimisega seotud kas enne või viivitamatult peale selle toimumist selle tõttu, et ta ka kauba omandas või seda valdas (vt analoogia alusel kohtuotsus, 25.1.2017, Ultra-Brag, C-679/15, EU:C:2017:40, punkt 22).

106 Teine tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmandas taandes olev tingimus tähendab konkreetselt seda, et ajal, kui kaubasaaja asjaomase kauba omandas või oma valdusse sai, teadis ta või oleks pidanud teadma, et seda ei ole sihttolliasutuses esitatud ja et selle tõttu ei ole tasutud tollimaksu ja muid makse, mille tasumise kohustus võib olla tekkinud. Tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmanda taande tähenduses „võlgnikuks“ olemine põhineb niisiis subjektiivsel hinnangukriteeriumil, mis tähendab, et

füüsilised või juriidilised isikud peavad olema teadlikult osalenud tollijärelevalve alt välja viidud kaupade omandamise või valdamisega (vt analoogia alusel kohtuotsus, 3.3.2005, Papismedov jt, C-195/03, EU:C:2005:131, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

107 Kuna selle tingimuse puhul on tegemist faktiliste asjaolude tuvastamisega, siis on liidu kohtute ja liikmesriigi kohtute vahelist pädevuse jaotust arvestades eelotsusetaotluse esitanud kohus see, kes peab otsustama, kas see tingimus on põhikohtuasja puhul täidetud (vt analoogia alusel kohtuotsus, 17.11.2011, Jestel, C-454/10, EU:C:2011:752, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

108 Selleks peab liikmesriigi kohus sisuliselt hindama tema lahendada oleva juhtumi asjaolusid igakülgselt (vt analoogia alusel kohtuotsus, 17.11.2011, Jestel, C-454/10, EU:C:2011:752, punkt 23), võttes eelkõige arvesse kogu teavet, mis kaubasaajal oli või mis tal oleks pidanud olema eeskätt tema lepingulisi kohustusi arvestades (vt analoogia alusel kohtuotsus, 17.11.2011, Jestel, C-454/10, EU:C:2011:752, punkt 25) ning sõltuvalt juhtumist ka selle kaubasaaja kui ettevõtja kogemust TIR-märkmiku alusel veetud kauba impordi valdkonnas.

109 Käesoleval juhul puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus konkreetselt just seda, kas asjaolu, et kaubasaaja omandas kauba või valdas seda ning selle vastuvõtmisel saadud või alla kirjutatud dokumente arvestades teadis või oleks pidanud teadma, et seda veeti TIR-märkmiku alusel, kusjuures ei ole tuvastatud, et see kaup esitati ja deklareeriti sihttolliasutuses, on iseenesest piisav järeldamaks, et asjaomane kaubasaaja teadis või oleks pidanud teadma, et see kaup on tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmanda taande tähenduses tollijärelevalve alt välja viidud.

110 Ent seoses asjaomase sättega sellise järelduse kasutamine tähendaks sisuliselt, et ümberlükkamatu eelduse alusel järeldataks pelgalt asjaolust, et kaubasaaja teadis või oleks pidanud teadma, et tema poolt vastu võetud kaupa veeti TIR-märkmiku alusel, et ta teadis või oleks pidanud teadma, et seda kaupa – eeldades, et see nii oli – ei esitatud sihttolliasutusele.

111 Selline tõlgendus, mis ei seondu tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmandas taandes ette nähtud subjektiivsete tingimustega, ei ole kooskõlas käesoleva otsuse punktis 95 meenutatud liidu seadusandja kavatsusega kehtestada ammendavalt nende isikute kindlaksmääramise tingimused, kellel lasub tollivõla tasumise kohustus (vt analoogia alusel kohtuotsus, 23.9.2004, Spedition Ulustrans, C-414/02, EU:C:2004:551, punktid 39, 40 ja 42).

112 Selles kontekstis tuleb eelkõige rõhutada, et TIR-konventsiooni ega liidu õigusaktide ühegi sätte eesmärk või toime ei ole panna TIR-märkmiku alusel veetud kauba saajale isiklik kohustus tagada, et talle tarnitud kaup on tõepoolest sihttolliasutuses esitatud.

113 Kõike eeltoodut arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 kolmandat taanet ja artiklit 213 tuleb tõlgendada nii, et asjaolust, et kaubasaaja omandas kauba või valdab kaupa, mille vedu on talle teadaolevalt toimunud TIR-märkmiku alusel, ja tõigast, et ei ole tuvastatud, et see kaup oleks sihttolliasutuses esitatud ja deklareeritud, ei piisa iseenesest järelduse tegemiseks, et see kaubasaaja teadis või oleks pidanud teadma, et kaup on tollijärelevalve alt välja viidud esimesena nimetatud sätte tähenduses, nii et teda tuleb pidada tollivõla osas solidaarvõlgnikuks vastavalt teisena nimetatud sättele.

Neljas küsimus

114 Nagu tuleneb juba neljanda küsimuse sõnastusest endast, esitas eelotsusetaotluse esitanud kohus neljanda küsimuse juhuks, kui Euroopa Kohus vastab kolmandale küsimusele jaatavalt. Kolmandale küsimusele antud eitavat vastust arvesse võttes ei ole neljandat küsimust vaja käsitleda.

Kohtukulud

115 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Euroopa Kohus on pädev tegema eelotsuse 14. novembril 1975 Genfis alla kirjutatud tollikonventsiooni TIR-märkmike alusel toimuva rahvusvahelise kaubaveo kohta, mis on Euroopa Majandusühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu 25. juuli 1978. aasta määrusega (EMÜ) nr 2112/78 ja mis on muudetud ning konsolideeritud kujul avaldatud nõukogu 28. mai 2009. aasta otsuses 2009/477/EÜ, artiklite 8 ja 11 tõlgendamise küsimuses.**

2. **Tollikonventsiooni TIR-märkmike alusel toimuva rahvusvahelise kaubaveo kohta, mis on Euroopa Majandusühenduse nimel heaks kiidetud määrusega nr 2112/78 ja mis on muudetud ning konsolideeritud kujul avaldatud otsuses 2009/477, artikli 8 lõiget 7 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras, millega on tegemist põhikohtuasjas, on toll täitnud sellest sättest tuleneva kohustuse nõuda võimaluste piires asjaomase imporditollimaksu ja muude impordimaksude tasumist TIR-märkmiku valdajalt, kes on selle summa tasumiseks vahetult kohustatud isik, enne garantiiühingule nõude esitamist.**

3. **Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, mida on muudetud nõukogu 20. novembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1791/2006, artikli 203 lõike 3 kolmandat taanet ja artiklit 213 tuleb tõlgendada nii, et asjaolust, et kaubasaaja omandas kauba või valdab kaupa, mille vedu on talle teadaolevalt toimunud TIR-märkmiku alusel, ja tõigast, et ei ole tuvastatud, et see kaup oleks sihttolliasutuses esitatud ja deklareeritud, ei piisa iseenesest järelduse tegemiseks, et see kaubasaaja teadis või oleks pidanud teadma, et kaup on tollijärelevalve alt välja viidud esimesena nimetatud sätte tähenduses, nii et teda tuleb pidada tollivõla osas solidaarvõlgnikuks vastavalt teisena nimetatud sättele.**

Allkirjad